

Iwona Bednarz,
Joanna Bondaryk,
Czesława Gersztyn¹

Absolwent a rynek pracy

Program orientacji edukacyjno-zawodowej
w ZSZ Nr 5 we Wrocławiu

*Przyszłość bez wizji jest niczym.
Wizje bez czynów są snem.
Czyny bez wizji są stratą czasu*

Z chwilą ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej uczniowie muszą dokonać bardzo ważnego wyboru życiowego – co robić po zakończeniu szkoły. Przed nimi staje konieczność wyboru dalszej drogi kształcenia lub podjęcie pracy zawodowej. Podjęcie przez ucznia mądrej i trafnej decyzji dotyczącej wyboru zawodu nie jest zadaniem łatwym. Zainteresowania i poglądy młodych ludzi są niejednokrotnie bardzo zmienne, co dodatkowo utrudnia powzięcie trafnej decyzji zawodowej. Kierują się oni częściej kryteriami emocjonalnymi niż racjonalnymi. Czują się bezradni, niedoinformowani, niewiele wiedzą o rynku pracy. W konsekwencji ich wybór jest nieprzemysłany, niedojrzały i niegwarantujący satysfakcji oraz wykorzystania i rozwinięcia zdolności i talentów. Do decyzji tej należy ucznia przygotować.

Obecny rynek jest coraz bardziej wymagający i oprócz posiadanych kwalifikacji i umiejętności, liczy się profesjonalizm, sprawność działania, kreatywność i jak najlepsze zaprezentowanie własnych możliwości. Dlatego też każdy uczeń powinien poznać swoje mocne strony, swoje możliwości, wiedzieć w czym jest dobry, co go interesuje, musi mieć zaplanowaną własną drogę zawodową.

Jakościowy rozwój szkół, ukierunkowany na kształcenie, wychowywanie ucznia oraz przygotowanie do zdobycia kwalifikacji zawodowych niezbędnych do zdobycia zawodu, poruszania się na stale zmieniającym się rynku pracy, to główny cel oświaty sygnalizowany w Rozporządzeniu MEN w sprawie zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego.

Od szkoły oczekuje się wysokiej jakości kształcenia, a obecna reforma wymaga szczególnie umiejętności kierowania zmianami. Zreformowana szkoła stawia przed społecznością szkolną wysokie wymagania, do których należy m.in. realizacja wewnątrzszkolnego systemu orientacji i doradztwa zawodowego.

Celem oddziaływań wychowawczych nie może być udzielanie uczniowi jednoznacznej jednorazowej porady, lecz przygotowanie go do samodzielnego podejmowania kolejnych decyzji edukacyjnych i zawodowych.

¹ Iwona Bednarz, nauczyciel przedmiotów zawodowych w Zespole Szkół Zawodowych Nr 5 we Wrocławiu, Joanna Bondaryk, nauczyciel przedmiotów zawodowych w Zespole Szkół Zawodowych Nr 5 we Wrocławiu, Czesława Gersztyn, nauczyciel, wicedyrektor Zespołu Szkół Zawodowych Nr 5 we Wrocławiu.

Podczas zajęć warsztatowych związanych z orientacją zawodową uczeń powinien uzyskać wiedzę o poszczególnych zawodach, o możliwych kierunkach dalszego kształcenia, o swoich możliwościach psychofizycznych i predyspozycjach. Zwiększa to szansę na podjęcie trafnych, świadomych decyzji. Istotną kwestią jest uświadomienie młodym ludziom, że dany zawód nie musi być wyborem na całe życie. Zmieniający się rynek pracy coraz częściej wymusza konieczność zmiany kwalifikacji. Dobrze sobie z tym radzą osoby, które umieją i chcą się uczyć. Wszelkiego rodzaju pomoc dotycząca dalszej drogi kształcenia oraz wyboru przyszłego zawodu jest obecnie niezbędna. Orientacja zawodowa prowadzić może do samorientacji – opartej na umiejętności prawidłowego oceniania swoich zdolności i możliwości, ich dopasowania do wymagań i oczekiwań przyszłego zawodu. Szczęściu trzeba bowiem pomóc...

Założenia programu

Program został opracowany jako wyjście naprzeciw potrzebom uczniów. Jest konsekwencją wcześniejszych działań szkoły podejmującej badanie losów absolwentów. Rozpoznając potrzeby młodzieży - jest odpowiedzią na ich niepokoje dotyczące własnej przyszłości, braku szans na realizację dążeń życiowych i umiejętności kształtowania swoich losów.

Program swoim działaniem będzie obejmował i angażował całą społeczność szkolną – uczniów, nauczycieli, dyrekcję, bibliotekę szkolną, rodziców.

Program omawia zagadnienia związane z samopoznaniem, etapami podejmowania decyzji zawodowych, informacjami dotyczącymi zdobycia zawodów na bazie specjalności naszej szkoły zasadniczej, zawodami przyszłości, wymogami współczesnego rynku pracy i charakterystyką systemu edukacji. Oferowane zajęcia pomogą zwiększyć szanse zawodowe młodzieży oraz zmobilizować ją do odpowiedzialności za własną drogę zawodową.

Realizacja programu będzie opierać się na wykorzystaniu metod i form pracy aktywizującej ucznia.

Cele ogólne

1. Uzmysłowienie młodzieży konieczności świadomego i rozważnego wyboru dalszej drogi kształcenia i zawodu.
2. Przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru kariery edukacyjnej i zawodowej.
3. Wskazanie źródeł informacji o poradnictwie zawodowym.

Cele szczegółowe

1. Kształtowanie umiejętności planowania dalszego rozwoju edukacyjno-zawodowego i kontynuacji nauki w szkołach programowo wyższych.
2. Poznanie siebie, samodiagnoza preferencji i zainteresowań zawodowych.
3. Podejmowanie decyzji zawodowych i edukacyjnych.
4. Kształtowanie umiejętności świadomego wyboru i poszukiwania pracy.
5. Kształtowanie umiejętności określania swoich celów życiowych, mocnych i słabych stron, sprawnego komunikowania się, autoprezentacji.
6. Kształtowanie odpowiedzialności za własny rozwój zawodowy.
7. Wzmocnienie poczucia wartości przez wyłonienie pozytywnych stron osobowości.
8. Określenie swojego potencjału jako podstawy do kształtowania przyszłości.

9. Uświadomienie młodzieży konieczności konfrontowania wiedzy o zawodach z wiedzą o sobie.
10. Przygotowanie uczniów do roli pracowników.
11. Kształtowanie zachowań przedsiębiorczych.
12. Kształtowanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, takich jak: poszukiwanie pracy, ograniczenia zdrowotne, zmiana zawodu, adaptacja do nowych warunków pracy, mobilność zawodowa.
13. Wspomaganie uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, z zastosowaniem aktywnych metod pracy.

Formy działań

W ramach realizacji programu podjęte będą następujące działania:

- udzielanie indywidualnych porad i konsultacji w sprawach związanych z określeniem własnych predyspozycji zawodowych, planowaniem własnej kariery zawodowej;
- prowadzenie grupowych zajęć aktywizujących;
- regularne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje i pomoc w planowaniu kariery zawodowej;
- współpraca z rodzicami;
- współpraca z RP szkoły;
- spotkania dyskusyjne ze specjalistami
- wycieczki, spotkania z przedstawicielami zawodów;
- targi pracy, targi edukacyjne.

Adresaci

Program adresowany jest do: uczniów, rodziców, nauczycieli i wychowawców klas uczestniczących w warsztatach oraz absolwentów.

Metody pracy

W programie zastosowano następujące metody:

- **zajęcia warsztatowe** – zakładające wspólną pracę grupy,
- **wykład, miniwykład, prezentacje** – metody mające na celu przygotowanie młodzieży do zapoznania się z najważniejszymi kwestiami związanymi z planowaniem kariery zawodowej,
- **dyskusja** – uzupełnienie metod poprzednich, mająca na celu wzbudzenie aktywności uczestników.

Czas trwania: Założeniem programu jest by zajęcia warsztatowe odbywały się na trzech poziomach kształcenia, dostosowanych do potrzeb uczniów:

Klasa	Realizowane treści
I	Samodiagnoza i rozwój zainteresowań zawodowych
II	Poznanie zawodów pokrewnych, systemów kształcenia, rozwój świadomości, mobilności zawodowej
III	Planowanie własnego rozwoju zawodowego, podejmowanie decyzji edukacyjnych i zawodowych, przygotowanie do roli pracownika i potencjalnego pracodawcy

Etapy realizacji

Realizowane treści	Narzędzia realizacji wybranych zagadnień	Wspomagający
I Rozpoznawanie własnych możliwości zawodowych (12 godzin)		
1. Określenie własnych zainteresowań. 2. Uświadomienie własnych uzdolnień. 3. Cechy osobowości i ich znaczenie w wyborze zawodu. 4. Stan fizyczny i zdrowotny a wybór zawodu.	Scenariusze: 1. „Młodzież aktywna i przedsiębiorcza” 2. „Mój potencjał” Ankieta: „Moje zainteresowania” Kwestionariusz „Twój profil osobowości” Ankieta „Skłonności zawodowe” Test „ Jak oceniam własną przedsiębiorczość” Ankieta „Moje umiejętności” „Priorytety zawodowe” Prezentacje: „Typy osobowości wg Hollanda” „Mój potencjał – pierwszy krok do kariery” „Człowiek dane, człowiek rzeczy, człowiek ludzie”	wychowawca psycholog pedagog nauczyciel przedsiębiorczości
II Świat zawodów (4 godziny)		
Poznajemy zawody.	Poznanawanie zawodów z wykorzystaniem technik multimedialnych: Filmy: 1. „Zawody przyszłości” 2. „Doradca zawodowy” Brozury: „Twój wybór twoja przyszłość” „Zawody przyszłości” „Indeks zawodów”	nauczyciele technologii informacyjnej
III Dalsze kształcenie i doskonalenie (6 godzin)		
1. Struktura kształcenia ponadgimnazjalnego. 2. Co dalej po ZSZ ?	Scenariusz: „Poznajemy zawód technologa żywności”	wychowawca nauczyciel przedsiębiorczości

3. Planowanie kariery zawodowej technologa żywności.	Prezentacja: „Poznajemy zawody: technik technologii żywności” Ankieta: „Czy jesteś typem biznesmena” Schemat: „Planowanie kariery zawodowej rolnika” metodą rybiego szkieletu Schemat: Szkolnictwo	
IV Rynek pracy (8 godzin)		
1. Aktywne metody poszukiwania pracy. 2. Dokumenty aplikacyjne. 3. Lokalny rynek pracy. 4. Prognozy dotyczące zatrudnienia.	Scenariusze Przygotowanie do wejścia na rynek pracy: 1. „Samocena mocnych i słabych stron”. 2. „Indywidualny plan działania”. 3. „Drogi poszukiwania pracy”. Prezentacje 1. Sposoby szukania pracy. 2. CV Strony www: Przewodnik po zawodach XXI wieku	wychowawca nauczyciel przedsiębiorczości
V Źródła informacji o rynku pracy (4 godziny)		
Instytucje, strony www, media, Gazeta Praca, kontakty osobiste.	Scenariusz „Poszukiwanie idealnej pracy. Jak i gdzie?” Prezentacja „Sposób poszukiwania pracy” Plansze, strony internetowe - adresy.	nauczyciel technologii informacyjnej

Procedury osiągnięcia celów**Założone cele możliwe będą do osiągnięcia dzięki:**

- wprowadzaniu na zajęciach różnych metod aktywizujących ucznia, które pozwalają na samodzielne dochodzenie do wniosków oraz ułatwiają prowadzenie trudnych dialogów,
- indywidualnym sesjom doradczym zapewniającym bezpośredni kontakt ucznia z doradcą zawodowym,
- grupowym sesjom doradczym, w trakcie których wykorzystywane będą testy, kwestionariusze oraz scenariusze grupowych zajęć warsztatowych,

- warsztatom z zakresu doskonalenia umiejętności interpersonalnych, przedsiębiorczych, prowadzenia negocjacji, przygotowania dokumentów aplikacyjnych,
- wykładom, miniwykładom, spotkaniom dyskusyjnym z profesjonalistami z dziedziny poradnictwa i rynku pracy,
- wycieczkom i obserwacjom w zakładach pracy,
- indywidualnym projektem i konkursom,
- wdrażaniu do samodzielnego poszukiwania informacji w oparciu o bazę informacyjną szkoły.

Ewaluacja

W ramach zajęć warsztatowych przeprowadzone będą diagnozy, stanowiące źródło informacji i podstawę planowania działań pozwalających spełnić oczekiwania uczniów oraz zwiększyć satysfakcję z planowanych przez szkołę w przyszłości przedsięwzięć.

Ewaluacja zajęć warsztatowych przeprowadzona będzie a dwóch formach:

1. *ewaluacja wyjściowa* – diagnoza wstępna problemu,
2. *ewaluacja kształtująca* – informacje zwrotne po zajęciach w formie ankiet, wywiadów, wypowiedzi, rozmów i obserwacji uczniów, nauczycieli i rodziców.

Bibliografia

Krajna A., Ryk L., Sujak-Lesz K.: *Edukacja zawodoznawcza i edukacja projakościowa w szkole*. Wrocław CEN UW, 2005.

Kreft W., Pakulniewicz-Błońska S.: *Podręcznik Szkolnego Doradcy Zawodowego*. Warszawa FRPS, 2005.

Greiner I, Kania I., Kudanowska E.: *Materiały metodyczno-dydaktyczne do planowania kariery zawodowej uczniów*. Warszawa KOWEZ i U, 2006.

Wojtasik B.: *Warsztat doradcy zawodu, aspekty pedagogiczno-psychologiczne*. Warszawa PWN, 1997.

Ignaczak B.: *Jak skutecznie poszukiwać odpowiedniej pracy*. Warszawa CODN, 2000.